

QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

OOSTERSEDIJK 3

TE HATTEM

GEMEENTE HATTEM

Project: OLD.MOZ.ECO
Rapportnummer: 09045367
Status: Eindrapportage
Datum: 23 april 2009
Opdrachtgever: Moza Wapenveld bv
Stationsweg 7
8191 AG Wapenveld
Tel. 038 - 4479955
Fax 038 - 4479925
Contactpersoon: Dhr. R. Ritman

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl

Opsteller: Ing. E.R. Witter
Paraaf:

Kwaliteitscontroleur: Ing. L.B. Oost
Paraaf:

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING	1
3.	GEBIEDSBESCHRIJVING.....	2
3.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
3.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
3.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
4.	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	3
5.	ONDERZOEKSRÉSULTATEN	3
5.1	Vogels	3
5.2	Vleermuizen.....	4
5.3	Overige zoogdieren.....	5
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	5
5.5	Libellen en vlinders	6
5.6	Vaatplanten	6
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	6
6.1	Flora- en faunawet.....	6
6.2	Algemene zorgplicht	7
6.3	Gebiedsbescherming	7
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Locatieschets
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Moza Wapenveld bv opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan flora en fauna aan de Oostersedijk 3 te Hattem in de gemeente Hattem.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De quickscan flora en fauna heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

De quickscan flora en fauna is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en kan niet gezien worden als volwaardig ecologisch onderzoek. Er zijn in dit onderzoek geen uitgebreide inventarisaties uitgevoerd naar soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie beslaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde richtlijnen en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

Voor zover bij de opdrachtgever en de gemeente Hattem (contactpersoon de heer N. Heere) bekend, is er niet eerder ecologisch onderzoek op de onderzoekslocatie uitgevoerd.

2. BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgevingen ten aanzien van de soortbescherming zijn in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland druk gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 7.800 \text{ m}^2$) ligt aan de Oostersedijk 3, circa 2,5 km ten zuiden van de kern van Zalk in de gemeente Hattem (zie bijlage 1). De onderzoekslocatie is kadastraal bekend gemeente Hattem, sectie F, nummer 148.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 21 D (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 197.930$, $Y = 501.315$. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 197/501.

De onderzoekslocatie is bebouwd met een woonhuis, een tweetal kippenschuren, een kleine oude veestal, een romneyloods, een moderne veestal en een kleine open veldschuur.

De agrarische bebouwing is momenteel niet meer in gebruik, alle stallen en schuren staan leeg. De voormalige kippenschuren zijn volledige gesloten en voorzien van golfplatendaken met een isolatielaag. De kleine voormalige veestal is het oudste gebouw op de onderzoekslocatie en is voorzien van een hooizolder. Het dak bestaat uit pannen. De romneyloods is aan de veestal aangebouwd en bestaat volledig uit metalen golfplaat. De moderne veestal is opgebouwd uit metalen damwandprofiel en is niet voorzien van isolatie. De kleine veldschuur is aan één zijde open en heeft een golfplaten dak.

Het overgrote deel van het erf is voorzien van een betonnen verharding. Het onverharde deel van het terrein is aan de noordoostzijde begroeid met enkele geknotte schietwilgen en een solitaire kastanje. Langs de zuidoostzijde van de onderzoekslocatie bevindt zich een houtwal bestaande uit boswilg, hazelaar, populier, vlier, berk en lijsterbes. Aan de zuidwestzijde bevinden zich enkele eiken, temidden van grasland.

Ten noordwesten van de onderzoekslocatie bevindt zich een agrarisch bedrijf, met langs de grens met de onderzoekslocatie begroeiing met bomen (voornamelijk els). Aan de noordoostzijde bevinden zich weilanden en agrarische bebouwing. Langs de zuidoostzijde bevindt zich een kleine boerderij met kleine schuurtjes, een hooiberg en oude knotwilgen. Aan de zuidwestzijde bevinden zich weilanden.

In bijlage 2a is de huidige situatie op een locatieschets weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde beschermde gebied betreft de uiterwaarden van de IJssel, circa 870 meter ten noordoosten van de onderzoekslocatie.

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie ligt niet in een kerngebied, verbingsgebied of verwevingsgebied, behorend tot de EHS. Het dichtstbijzijnde EHS-gebied betreft de uiterwaarden van de IJssel. De begrenzing komt grotendeels overeen met die van het Natura 2000-gebied.

3.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De opdrachtgever is voornemens alle schuren op de onderzoekslocatie te slopen en een woonhuis te bouwen, ten zuidwesten van het huidige woonhuis. Tevens zal alle terreinverharding worden verwijderd. De huidige vegetatie blijft behouden bij de herinrichting van de onderzoekslocatie.

4. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder is het Natuurloket en zijn gegevens van de provincie Gelderland geraadpleegd. Met lokale werkgroepen is contact geweest omtrent het voorkomen van steenuil in de omgeving. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

De informatie over deze soorten is veelal weergegeven op kilometerhokniveau of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst van Nederland verdeeld in blokken van 1 km², de kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden. Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Sommige verspreidingsgegevens zijn niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitsel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

Het veldbezoek is afgelegd op 10 april 2009. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Vanwege de aanwezigheid van zolders is er met behulp van onder andere een zaklantaarn gezocht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van zoogdieren en vogels.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels

Door het Natuurloket wordt aangegeven dat het kilometerhok niet is onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels. Ook bij de provincie zijn geen broedvogelgegevens bekend. De weilanden in de omgeving zijn geschikt voor weidvogels als kievit, grutto en tureluur. Tijdens het veldbezoek zijn deze soorten waargenomen.

De te slopen bebouwing op de onderzoekslocatie is voor broedvogels toegankelijk middels openingen langs dakranden of via de nokken van daken. Tijdens het veldbezoek zijn op de onderzoekslocatie spreeuw en witte kwikstaart waargenomen. Het is te verwachten dat deze soorten van de bebouwing gebruik maken om te broeden. Langs de gevel van de oude veestal bevindt zich begroeiing. Deze vormt geschikte broedgelegenheid voor algemene soorten als winterkoning, roodborst en lijsterachtigen.

Kerkuil

Tijdens het veldbezoek zijn in de kippenschuren en de grote veestal sporen van kerkuil aangetroffen. In de kippenschuren zijn uitwerpselen van deze soort waargenomen. In de grote veestal zijn braakballen en enkele veertjes aangetroffen. Gelet op het feit dat de sporen zeer verspreid voorkomen op in de opstallen gaat het hier zeer waarschijnlijk om een rondtrekkend individu, die afgelopen winter van de stallen gebruik heeft gemaakt. In de stallen is geen geschikte broedgelegenheid aangetroffen. Een broedgeval van kerkuil op de onderzoekslocatie kan op basis van het ontbreken van geschikte broedgelegenheid worden uitgesloten.

Steenuil

In één van de schuren is tijdens het veldbezoek tevens een braakbal gevonden van (vermoedelijk) steenuil. Door de eigenaar is aangegeven dat in de knotwilgen op het noordoostelijk deel van de onderzoekslocatie regelmatig een steenuil roept. De wilgen zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op geschiktheid voor steenuil. De bomen hebben echter nog geen holtes waar steenuil gebruik van zou kunne maken. Broedlocaties van steenuil zijn erg lastig te vinden. Veelal maakt de soort echter gebruik van speciale nestkasten. Met een lokale steenuilenwerkgroep is contact geweest over de aanwezigheid van een broedgeval op de onderzoekslocatie. Door de heer H.A. van der Hart is aangegeven dat er niets bekend is over een broedgeval op de onderzoekslocatie. De steenuil is opgenomen in de Rode Lijst 2004 van bedreigde vogelsoorten, met als status kwetsbaar. Het leefgebied van de steenuil is jaarrond beschermd. Het optimale leefgebied van de steenuil bestaat uit kleine boerenerven met enkele schuurtjes en (holle) fruitbomen. Ook de aanwezigheid van vee is bepalend voor de geschiktheid in verband met de aanwezigheid van kevers en grote insecten, het basisvoedsel van de steenuil. De onderzoekslocatie vormt door de schietwilgen en de aanwezigheid van diverse schuren in principe een geschikt habitat voor de soort. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat met name het aangrenzende perceel nog geschikter lijkt. De knotwilgen op en rond dit perceel zijn ouder en daarmee geschikter. Ook de bebouwing is geschikter. Ten zuidoosten van het aangrenzende perceel bevindt zich een paardenwei waar tijdens het veldbezoek enkele pony's werden gehouden. Zeer waarschijnlijk vormen beide percelen gezamenlijk het territorium van een paartje steenuil.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, tortelduif en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, of de veiligheid van open water. In de open veldschuur bevindt zich een slaapplaats van torenvalk (waarneming bewoner, en vondst braakballen tijdens het veldbezoek). Een dergelijke rustplaats heeft binnen de Flora- en faunawet geen beschermde status. Ook de roestplaats van kerkuil in de schuren heeft geen beschermde status.

5.2 Vleermuizen

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.* 1997) blijkt dat er in het uurhok, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt de volgende soorten vleermuizen zijn waargenomen; water-vleermuis en meervleermuis. Het aantal soorten in het uurhok is zeer beperkt. Dit kan enerzijds te maken hebben met een beperkte onderzoeksinspanning. Anderzijds is het aantal gebouwen en oude bomen in het gebied vrij beperkt.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De bebouwing op de onderzoekslocatie is weinig geschikt voor het vormen van kolonies. Er zijn geen spouwmuren aanwezig die middels stootvoegen bereikbaar zijn voor vleermuizen. Verder zijn er geen ruimtes achter betimmeringen waargenomen, waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Het kan nooit worden uitgesloten dat een enkele vleermuis incidenteel van de bebouwing gebruik maakt, maar de aanwezigheid van een vaste rust- en verblijfplaats is echter onwaarschijnlijk. Wanneer er tijdens de sloop toch een individu wordt aangetroffen, dienen er passende maatregelen genomen te worden.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Het is niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foeragerende vleermuizen

Op basis van de geraadpleegde verspreidingsgegevens is het uitgesloten dat de onderzoekslocatie een belangrijk foerageergebied vormt voor vleermuizen. De soorten die in het uurhok zijn waargenomen betreffen soorten die zijn gebonden aan oppervlaktewater voor hun voedsel.

Vliegroutes

Door de herinrichting van de onderzoekslocatie worden geen vliegroutes verstoord, aangezien er geen de bomen die als potentiële vliegroute kunnen fungeren gekapt worden bij de herbestemming van de onderzoekslocatie.

5.3 Overige zoogdieren

De onderzoekslocatie vormt een geschikt habitat voor verscheidene grondgebonden zoogdieren. Door de tijdelijke opslag van materialen zijn er op de onderzoekslocatie voor zoogdieren tal van plekken om te schuilen. Met name aan de zuidwestzijde van de houtwal is opslag van stenige materialen die geschikt zijn voor wezel. Tijdens het veldbezoek zijn geen prooiresten of uitwerpselen van kleine marterachtigen waargenomen. Voor de meeste algemeen voorkomende soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is.

De onderzoekslocatie vormt een geschikt habitat voor de steenmarter. Voor deze soort geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet. In gebieden waar de steenmarter algemeen is (Oost-Nederland) komt de steenmarter veel in leegstaande schuren voor.

De onderzoekslocatie ligt vooralsnog aan de rand van het verspreidingsgebied van de steenmarter. Er zijn op waarneming.nl, zoogdieratlas.nl en telmee.nl geen waarnemingen van steenmarters in de omgeving gevonden. Dichtstbijzijnde waarnemingen betreffen de bebouwde kom van Zwolle. Op Sovon.nl zijn in de omgeving meldingen van verkeerslachtoffers bekend (langs de A50). Algemeen is de soort in de omgeving van de onderzoekslocatie niet. Gelet op het verspreidingsgebied is het niet waarschijnlijk dat in de te slopen schuren een verblijfplaats van steenmarter aanwezig is. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen sporen, zoals uitwerpselen of prooiresten, aangetroffen die duiden op het gebruik van de onderzoekslocatie door deze soort.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens gegevens van RAVON en Provincie Gelderland (Atlas reptielen en amfibieën 1985-2005) is in het kilometerhok, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt enkel groene kikker (onbepaald) kikker waargenomen. Reptielen zijn in de omgeving niet waargenomen. Bij de ingreep worden geen sloten gedempt, zodat overtredingen ten aanzien van vissen niet aan de orde zijn.

5.5 Libellen en vlinders

Voor libellen geldt dat ze water nodig hebben ter voortplanting. Aangezien de ingreep geen betrekking heeft op demping van open wateren zijn overtredingen ten aanzien van deze soortgroep niet aan de orde. Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

5.6 Vaatplanten

Aangezien de locatie grotendeels bestaat uit bebouwing en verharding, is het niet te verwachten dat er beschermde of zeldzame plantensoorten op de locatie te vinden zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen. Hierbij is tevens gelet op de aanwezigheid van (beschermde) muurvegetatie.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Flora- en faunawet

In het kader van de voorgenomen plannen zijn er overtredingen te verwachten voor broedvogels. Voor de overige soortgroepen zijn, door het ontbreken van geschikt habitat en/of verblijfindicaties, of door een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen. Spechtensoorten, kolonievogels en de meeste roofvogels zijn het gehele jaar beschermd omdat de nestplaats, bomengroep of boomholte ook buiten het broedseizoen gebruikt wordt of omdat deze soorten enkel gebruik maken van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid.

Voor de steenuil geldt dat het leefgebied van deze soort jaarrond beschermd is. Veranderingen in het leefgebied hebben grote impact op het voortbestaan van deze soort. Door de sloop van de opstallen gaan er potentiële verblijfplaatsen van steenuil verloren. Het is zeer moeilijk vast te stellen of uit te sluiten of er een broedgeval in één van de schuren aanwezig is. Gelet op de geringe geschiktheid van de schuren ten opzichte van het aangrenzende perceel kan echter met voldoende zekerheid gesteld worden dat de onderzoekslocatie niet de broedlocatie is.

Overtreding van de Flora- en faunawet is aan de orde als er verblijfplaatsen verloren gaan, of het nu om broedlocaties of rustplaatsen gaat. Het is daarom zaak om het aantal te slopen schuren zo veel mogelijk te beperken. Behoud van de huidige begroeiing met bomen, met name de geknotte schietwilgen is een randvoorwaarde om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Het behoud van de open veldschuur op het zuidwestelijk deel van de onderzoekslocatie is in dit kader eveneens een voorwaarde. In onderhavig geval kan overtreding voorkomen worden door voorafgaand aan de sloop alternatieven aan te bieden voor het verlies van verblijfplaatsen en het behoud van de open veldschuur.

Voorwaarde is dat de alternatieven dit seizoen worden aangeboden, zodat er sprake van gewinning kan zijn. Vervolgens dient de sloop voor de start van het volgend broedseizoen worden uitgevoerd. Steenuilen beginnen in de eerste helft van april al met de eileg. Het broedseizoen van de soort eindigt in november. De maanden december tot en met februari zijn de optimale maanden op de stallen te slopen. De maanden oktober en maart zijn acceptabele perioden voor de voorgenomen sloop.

Voor de overige te verwachten broedvogels geldt dat, indien de beplanting en de bebouwing in de winterperiode wordt verwijderd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Uitgangspunt is dat er geen broedende vogels op het moment van ingrijpen aanwezig zijn binnen het te verstoren gedeelte van de onderzoekslocatie. Globaal wordt de periode maart tot half augustus aangehouden. Er wordt echter in de Flora- en faunawet geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Geldend is de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2 Algemene zorgplicht

Voor de meeste te verwachten grondgebonden zoogdieren en amfibieën geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting die plaats zullen vinden op de onderzoekslocatie. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen aanvullende maatregelen nodig.

6.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

De onderzoekslocatie ligt in de nabijheid van het Natura-2000 gebied de "Uiterwaarden van de IJssel". Indien er een effect te verwachten valt dan zal dit een extern effect zijn. Het natuurgebied "Uiterwaarden van de IJssel" is aangewezen voor een groot aantal broedvogels en niet broedvogels vanuit de Vogelrichtlijn. Het gebied is aangewezen voor de broedvogels aalscholver, porseleinhoen, kwartelkoning, zwarte stern en ijsvogel. De niet broedvogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen zijn fuut, aalscholver, grauwe gans, kleine zwaan, wilde zwaan, kolgans, smient, krakeend, wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobbeend, tafeleend, kuifeend, nonnetje, meerkoet, scholekster, kievit, grutto en wulp en tureluur. De biotopen van deze zogenaamde begrenzingssoorten hebben mede de begrenzing van het gebied bepaald.

Het gebied is aangewezen als habitatrictlijngebied vanwege de aanwezigheid van de volgende habitats:

- Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition (meren met krabbenscheer en fonteinkruiden);
- Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitricho-Batrachion. Betreft het subtype: Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden);
- Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodion rubri p.p. en Bidention p.p. (slikkige rivieroever);
- Kalkminnend grasland op dorre zandbodem. (Stroomdalgraslanden);

- Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones. (ruigten en zomen). Betreft de subtypen: Ruigten en Zomen (moerasspirea), Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) en Ruigten en Zomen (droge bosranden);
- Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*). Verkorte naam; Glanshaver- en vossenstaarthooilanden. Betreft de subtypen: Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver) en Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart);
- Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). (Vochtige alluviale bossen). Betreft de subtypen: Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen), Vochtige alluviale bossen (essen- iepenbossen);
- Gemengde oeverformaties met *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* of *Fraxinus angustifolia* langs grote rivieren (*Ulmenion minoris*). (Droge hardhoutoibossen).

Het Natura 2000-gebied "Uiterwaarden van de IJssel" is vanuit de Habitatrictlijn aangewezen voor de habitatsoorten bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, kam-salamander en bever.

Externe effecten zijn op basis van de voorgenomen herinrichting echter niet aan de orde aangezien de ingreep geen invloed kan hebben op aangewezen soorten of habitats. Het omzetten van een agrarische naar een woonfunctie zal ten aanzien van de ammoniakbelastingen eerder een gunstige uitwerking hebben.

De EHS kent geen externe werking. De onderzoekslocatie ligt niet binnen de begrenzing van de EHS. Hierdoor zal de werking van de EHS niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Moza Wapenveld bv een quickscan flora en fauna uitgevoerd aan de Oostersedijk 3 te Hattem in de gemeente Hattem.

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Voorgenomen ingreep:

De opdrachtgever is voornemens alle schuren op de onderzoekslocatie te slopen en een woonhuis te bouwen ten zuidwesten van het huidige woonhuis. Tevens zal alle terreinverharding worden verwijderd. De huidige vegetatie blijft behouden bij de herinrichting van de onderzoekslocatie.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

De onderzoekslocatie maakt deel uit van een territorium van een paartje steenuil. De leegstaande schuren en de geknotte schietwilgen op de onderzoekslocatie worden door de soort gebruikt als rustplaats. De vermoedelijke broedlocatie bevindt zich op het aangrenzende perceel. De leegstaande schuren worden verder gebruikt door kerkuil en torenvalk om te rusten. De houtwal op het zuidelijk deel van de onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor algemeen voorkomende amfibieën en kleine grondgebonden zoogdieren. Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat.

Maatregelen ter voorkoming van negatieve effecten:

Het leefgebied van de steenuil is binnen de Flora- en faunawet beschermd. Het is daarom zaak om het aantal te slopen schuren zo veel mogelijk te beperken. Het behoud van de huidige begroeiing met bomen, met name de geknotte schietwilgen, het behoud van de open veldschuur op het zuidwestelijk deel van de onderzoekslocatie en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nestkasten) *ruimschoots voorafgaand aan de sloop* zijn randvoorwaarden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Vervolgens kan de sloop vóór de start van het volgend broedseizoen worden uitgevoerd.

Steenulen beginnen in de eerste helft van april al met de eileg. Het broedseizoen van de soort eindigt in november. De maanden december tot en met februari zijn de optimale maanden op de stallen te slopen. De maanden oktober en maart zijn acceptabele perioden voor de voorgenomen sloop.

Voor de overige te verwachten broedvogels geldt dat, indien de beplanting en de bebouwing in de winterperiode wordt verwijderd, geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Uitgangspunt is dat er geen broedende vogels op het moment van ingrijpen aanwezig zijn binnen het te verstoren gedeelte van de onderzoekslocatie.

Gebiedsbescherming:

De EHS zal niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Noodzaak tot nader onderzoek:

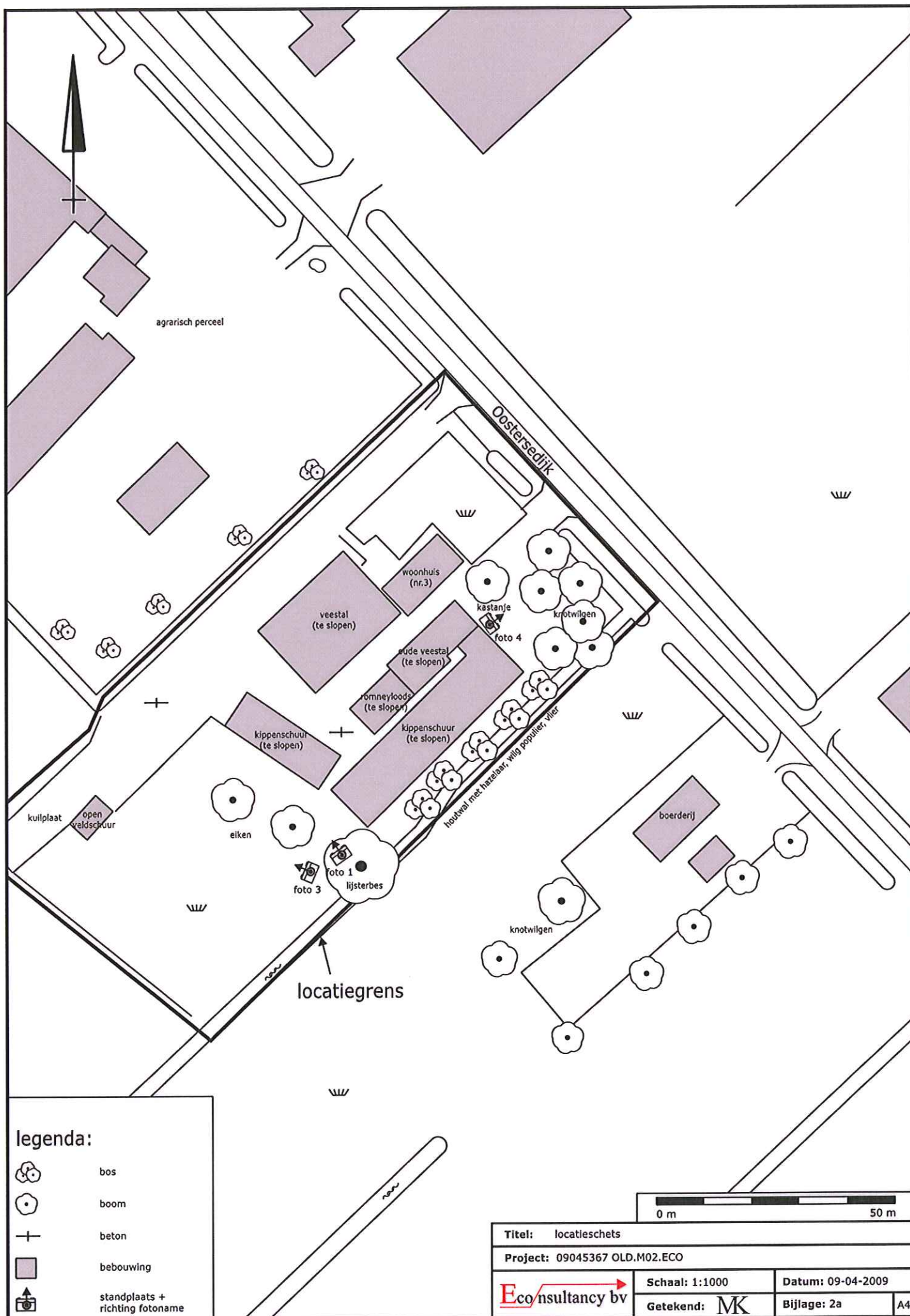
Nader onderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen wordt niet noodzakelijk geacht.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c:

Ontheffingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen is niet noodzakelijk, vooropgesteld dat er wordt voldaan aan de randvoorwaarden ten aanzien van broedvogels en behoud van rustplaatsen voor steenuil.

Econsultancy
Doetinchem, 23 april 2009

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1. te slopen kippenchuren

Foto 2. te slopen romneyloods en oude veestal

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3. open veldschuur, rustplaats van torenvalk en steenuil

Foto 4. knotwilgen op noordoostelijk deel van de onderzoekslocatie, rustplaats steenuil

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Hustings, F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Limpens, H.J.G.A., Mostert, K. & Bongers, W. (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Limpens, H.J.G.A., Zoogdierenvereniging VZZ, Eco Consult&projectmanagement, Vleermuizen en planologie, cursusdictaat, 2005.
- Lange, L., Twisk, P., Winden, A. van, Diepenbeek, A. van 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming 2003, 2de druk, Utrecht.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- P. & W. Beersma en A. van den Burg, Steenuilen, Roodbont BV, november 2007.
- Spitzen - van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Cremers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L., Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D. M. Soes, P. Frigge & P.J.H. Struijk, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

GERAADPLEEGDE INTERNETSITES

- www.minInv.nl (natuurwetgeving)
- www.natuurloket.nl (verspreidingsgegevens op km hok niveau)
- www.natuurkalender.nl (beperkte verspreidingsgegevens)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.atlasgroengelderland.nl
- www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)
- www.sovon.nl (waarnemingen dode zoogdieren)
- www.zoogieratlas.nl (verspreidingsgegevens zoogdieren)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen. Onder “activiteiten” worden alle activiteiten in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik verstaan. Voorbeelden hiervan zijn de sloop van gebouwen, de ontwikkeling van woonwijken en bedrijventerreinen, dempen van wateren, maar ook natuurontwikkelingsprojecten. Alle activiteiten moeten getoetst worden op hun effecten op aanwezige en mogelijk aanwezige beschermde planten- diersoorten.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in een drietal beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Voor vogels is een aparte categorie.

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (‘lichte toets’). Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmblom, steenbreekvaren, tongvaren
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreeppad, boomkikker, kamsalamander

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 2005 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000 wetgeving, zullen de termen "habitatrichtlijngebied" en "vogelrichtlijngebied" komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het ministerie van LNV (via Dienst Regelingen) of door de provincie. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. Tot die tijd zal er echter per project beoordeeld moeten worden of er nadelige effecten te verwachten zijn voor een beschermd gebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen zogenaamde Rode Lijsten samengesteld. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. Op deze manier geven de lijsten een indicatie van het belang van aanwezige planten en dieren in een gebied voor het behoud van de hele populatie. In door het ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen wordt aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor het opstellen van compensatieverplichtingen.